

*Купрейчук В.**

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЯПОНІЇ В РАМКАХ АТЕС

АТЕС (азійсько-тихоокеанське економічне співробітництво) було засноване за ініціати-ви прем'єр-міністра Австралії Б. Хоука в 1989 році Японія стала країною-учасником да-ного інтеграційного об'єднання в 1991 році. АТЕС являє собою регіональний форум, в рамках діяльності котрого спершу вирішувалися лише питання суто економічного харак-теру (питання зовнішнього інвестування, розподіл та міграція робочої сили в рамках країн об'єднання, раціональний розподіл ресурсів та ін.). [7] Однак, з 1994 року починається практичне втілення політичної складової в діяльність форуму. Японія, враховуючи її ста-тус як країни з надзвичайно вагомим економічним потенціалом, не могла стояти осторонь інтеграційних процесів в АТР, а її членство в АТЕС давало їй змогу реалізувати свої зов-нішньополітичні амбіції, тим більше з урахуванням того, що АТЕС – це єдине інтегра-ційне об'єднання до складу котрого входить Японія. Ідея втілення зовнішньополітичних устремлінь шляхом економічного впливу є для Японії надзвичайно пріоритетною. [8] Дана обставина відбилась в працях багатьох сучасних японських вчених. Наприклад, професор університету Кобе Йокібе Макото в монографії «Історія політики та дипломатії Японії» стверджує, що Азія є надзвичайно важливою для Японії, передусім в економічному плані. Звідси, на думку вченого, необхідно розвивати зовнішню політику та дипломатію Японії виходячи з економічних та торгових інтересів. Йокібе Макото робить висновок, що Япо-нія – це «торгова країна міжнародного масштабу», котра повинна будувати свою зовнішню політику на економічній основі. Мілітаристське минуле Японії зіпсувало її відносини з ба-гатьма країнами регіону, передусім з Китаєм та сучасною Південною Кореєю. Входження двох вищезазначених країн до складу АТЕС дала можливість Японії покращити відно-сини з ними, наприклад, по відношенню до Південної Кореї Японія виступила в ролі по-стачальника виробничих технологій, котрих потребувала південнокорейська економіка. Китаю Японія надає економічну допомогу, а також виступає в якості роботодавця для гро-мадян Китаю. [4] Відносини зі США традиційно були та залишаються для Японії одним з найголовніших пріоритетів, адже саме з боку США Японія отримує гарантії стосовно власної державної безпеки. АТЕС виступило в ролі зміцнюючого чинника в аспекті япон-сько-американських відносин. Для США Японія є стратегічним партнером в АТР, врахо-вуючи наявність в даному регіоні таких центрів сили як Росія та Китай. США розмістили власні військові бази на території Японських островів. Через призму економічної діяль-ності в АТЕС Японія виконувала надзвичайно важливу геополітичну функцію – не до-пускала поширення російського зовнішньоекономічного та, відповідно, і зовнішньополітичного впливу в АТР. [3]

Втім, після вступу Росії в АТЕС в 1997 році Японія починає поступове зближення з даною країною через призму діяльності АТЕС. Перешкодою на шляху розбудови росій-сько-японських відносин є досі не вирішене питання Курильських островів. На самміті АТЕС в Лімі 23 листопада 2008 року прем'єр-міністр Японії Таро Асо піднімав дане пи-тання під час діалогу з президентом Росії Дмитрієм Медведевим.

* студент 4 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського націо-нального університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Скороход Ю.С.

Інтеграційні концепції Японії в рамках АТЕС ґрунтуються на принципі відкритого регіоналізму, що має запобігти потенційній ескалації конфліктів в АТЕС шляхом відкритої економіки і тісних економічних зв'язків, що є політичною ціллю, котра досягається за допомогою політичного компоненту. Подібні концепції були вперше озвучені під час саміту АТЕС в Богорі в 1994 році, однак розвиватися почали після вересневих подій 2001 року. [5] 19 вересня 2001 року під час саміту АТЕС в Шанхаї було визначено, що розвиток вільної торгівлі буде означати удар по світовому тероризму. Японії знову надавалась пріоритетна роль в розвитку вільної торгівлі в АТР через втілення в життя функцій АТЕС. На саміті АТЕС в м. Бангкок в жовтні 2003 року Японія активно підтримала всі тези стосовно боротьби з міжнародним тероризмом, котрі містилися в Спільній заяві. [6] Як зазначалося в документі «тероризм являється прямим викликом баченню АТЕС як спільноти вільних, відкритих та процвітаючих економік».

Іншим важливим аспектом зовнішньополітичної діяльності Японії в АТЕС є поширення її впливу на країни АСЕАН (більшість з них входить також до складу АТЕС). Зростаючий економічний потенціал країн Південно-Східної Азії становив інтерес для Японії як політично надійне джерело отримання деяких видів сировини, як можливість використання відносно дешевої робочої сили та енергії для створення неконкурентоспроможних у самій Японії виробництв. Підвищена увага ділових і політичних кіл Японії до південно-східноазіатського регіону зумовлена його стратегічною, а також політичною значущістю з огляду на активізацію зовнішньополітичної діяльності Японії. [1] На форумі АСЕАН + 3, котрий відбувся в 1997 року в Куала-Лумпурі Японія відіграла центральну роль, виступивши в якісно новому образі, зробивши заявку на регіональне лідерство. Таким чином, можна спостерігати певний «японський зовнішньополітичний феномен», котрий полягає в трансформації зовнішньополітичних підходів і їх виході за рамки АТЕС з поширенням на АСЕАН. [5] Існує сильна конкуренція з Китаєм в сфері впливу на країни АСЕАН. [6] Ще одним стимулом для Японії в аспекті її зовнішньополітичних устремлінь в АТЕС є винятково добровільний характер членства в даному інтеграційному об'єднанні. [2]

Як висновок, можна зазначити, що наразі Японія намагається формувати зовнішньополітичну діяльність в АТЕС щодо США, Китаю, Південної Кореї та Росії, спираючись на економічні важелі впливу. По відношенню до США Японія чинить зовнішньополітичні ініціативи з огляду на стратегічне партнерство двох зазначених країн. По відношенню до Китаю та Південної Кореї Японія провадить політику примирення. Стосовно японсько-російських відносин в рамках АТЕС, то перепорою їхньому розвитку залишається проблема Курильських островів.

Література

1. Манжола В. А. Білоусов М. М. Гайдуков Л. Ф. та ін. Міжнародні відносини та світова політика (1945 – 1979 – ті роки) – К. : Либідь, 2003, С. 323.
2. Арешидзе Л. Г. Международные отношения в Восточной Азии. Угрозы и надежды. – М. : Международные отношения, 2007. – 296 с. С. 238.
3. Крупянко М. И. Арешидзе Л. Япония в Восточной Азии. Эволюция внешней политики после «холодной войны». Восток «Orient» 2001. № 1 С. 90 – 91.
4. Михеев В. В. Китай и Япония на фоне глобальных тенденций. МЭ и МО № 4, С. 58 – 59.
5. Романова Е. Япония и Америка: новые задачи старого союза. Азия и Африка сегодня. № 9 2007. С. 16.
6. Саплин – Силановицкий Ю. КНР – Япония. Кто будет лидером в Восточной Азии ? Азия и Африка сегодня. № 2. 2007. С. 27.

7. Севастьянов С. В. Регионализм в Восточной Азии Россия. МЭ и МО, 2008, № 12, С. 102.
8. Чугров С. В. Япония и восточноазиатское сообщество. Взгляд со стороны. МЭ и МО, 2007, № 2. С. 60.